

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Jablan

Petar Kožić

Odavno se uhvatio sumrak.

Na strnjištu ispod sela u jednoj zabrdici skupio se Lujo sav pod haljinicu. Samo mu viri pjegavo lice s krupnim, grahorastim ošima i nekoliko pramičaka žučkaste kose, rasute po telu. Pred njim na nekoliko koraka pase Jablan.

Svake večeri, otkada su nastale vrućine, do neko doba noći napasa Lujo svog Jablana. Pazi ga kao oči u glavi. Dva puta ga na neželju soli. I užinu s njime polovi. Voli on Jablana – jer je Jablan najjači bak u cijeloj okolini. Lujo se ponosi. Ostale govedare i njihove bakove ponošljivo prezire. Usred groblja smio bi on noći kad je Jablan s njime.

– Samo šjutra! – trže se Lujo kao iza sna, zbací sa sebe haljinicu, a oči mu sijevnuše od uzbuđenja.

Ustade, priđe baku, pa ga stade milovati, maziti i tepati mu:

– Dobro se ti, Jabo, narucaj. Rucaj, bate, koliko ti duša podnosi . . . Samo šjutra! Rođeni moj, mili moj, dragi moj Jabo – samo šjutra!

U Lujinom promuklom glasi u drhtalo je meko, nježno preklinjanje. Bak mahnu po navici repom, pa ga uhvati malo po obrazu.

– Zar mene, Jabo? – pita ga prijekorno. – Sad tu ja plakati.

On se malo odmađe u stranu, pa kao oja zaplaka. Jablan diže glavu.

– Nije, nije Jabo! Šalim se ja. Nijesi ti mene udario... E, nemoj se, oca mu, odmađ za svašta ljutiti! De, da se poljubimo!

Poljubiše se. Lujo ogrnu haljinicu, pa se opet spusti na vlažnu travu, da sanja o sjutrašnjem danu.

Sjutra će se njegov Jablan bosti s carskim bakom. U njemu već odavno bukti, plamti želja: da se Jablan i s Rudonjom pobode. Preklinjao je kneza da mu ispuni želju. I ostariji su ljudi molili kneza.

– Ma, ljudi moji, nije to tako lako – carski je vo! Nego, ja tu baciti molbu. Odredi li carstvo da se bodu, dobro i jest – ne branim ni ja; ne odredi li – nije ništa ni bilo! Je li tako, braćo?

– Tako je, kneže. Samo 'ajde po redu, pa se ne boj!

Molba je bačena, odgovor je knezu došao: dozvoljava se. Sjutra je Preobraženje, a ujedno i carski dan. Sjutra će se kod kneževe kuće ogledati Jablan i Rudonja.

O tome Lujo budan sanja. Čas vidi kako je Jablan pao, kako uboden izdiše, čas opet kako je nadbo Rudonju, pa ponosito stoji na mejdanu. Čuje kako Jablan gromovito riče, a brda odjekuju. On doliga:

Volo-lige, dolo-lige!
Jače moje milo bače
od te vaše jadne krave!
Ča kravuljo nagrđuljo!

Nagrdim ti govedara
i u ku?i ku?anicu
i na struzi strugaricu...

– Jabo, je li tebi studeno? – ?u se Lujo ispod haljinice.

Jablan pase, šuti, ništa ne odgovara. On ustade, pomilova ga, izvu?e iz stoga dva snopa zobi, metnu pred baka, pa leže kraj njegov. Poslije dugog polusanjivog, drhtavog trzanja prevari ga san. Kad Jablan pojede žito, leže i on kod svog dobrog druga.

Duboka strahovita tišina. Vlažna svježina širi se kroz no?. Mlak vjetar poduhiva preko ku?a, što se u polukružnom, neprekidnom nizu protežu ispod planine. Krovovi, obrasli mahovinom, jedva se raspoznaju, prema mjeseci, od zelenih šljivika kroz koje strše. Samo se gdje-gdje bjelaska nov krov. Selo spava mirno, slatko, kao jedro, zdravo i osorno planin?e kada ga mati podoji i uljulja.

Sunce se lagano pomaljalo iza planinskih vrhunaca, koji još umorno po?ivaju u prozračnom jutarnjem sumraku. Jedan trenutak – pa se sve obli u bjeli?astoj svjetlosti! Sve trepti, prelijeva se. Samo, tamo daleko ispod planina u prisojima, treperi magli?asto, timorno plavetnilo. Sve se diže, budi, sve se puši kao vru?a krv, odiše snagom, svježinom.

– O, svanulo ve?! – protegnu se Lujo, protrlja o?i i pogleda oko sebe. – Jabo, bate, što me nijesi probudio?

Jablan je rano, vrlo rano ustao i dobro se napasao. Drago bijaše Luji kad vidje kako su u Jablana trbusi zabrekli.

– E, kad si se tako, bate, narucao, eto ti pa malo ‘nako zasladi! – veli veselo Lujo i baci pred baka nekoliko snopova zobi.

Jaban pojede. Krenuše kneževoj ku?i.

Vrane prolje?u iz okolnih šumaraka i padaju na kukuruze, koji su se istom po?eli zrnati. ?uvari hajkaju. Strašila na ogradama oko kukuruza lepršaju se. Sermija se izgoni na pašu. Vika, dovikivanje na sve strane.

Lujo ide zamišljeno za Jablanom. Udubio se u misli – ne ?uje on te galame, tog života, koji se oko njega širi. On misli o Jablanu i mejdanu.

Vrcnu se kao da se nešto dosjeti. Rasteže pedalj, pa po?e mjeriti štap:

– O?e Jabo nadbosti – ne?e! ‘o?e – ne?e; ‘o?e – ne?e; ‘o?e – viknu Lujo, a o?i mu zasvijetliše od prevelike radosti.

Od dragosti stade ljubiti i grliti baka.

– Je l’de, Jabo, da ?eš ti njega nadbosti? Neka je on carski! Svejedno je to mom milom, dragom, ro?enom Jabi. Je li tako? De, kazi, svome Juji! – po?e mu se bezazleno ulagivati.

U razgovoru s Jablanom stiže Lujo kneževoj ku?i, gdje se bijaše dosta svijeta iskupilo. Svetac je, ne radi se, pa došli ljudi da malo probesjede, a kao planincima milo im je gledati i kad se bakovi budu.

Luji se steže srce kad ugleda Rudonju. U?ini mu se strašan, golem: i deblji i ve?i od Jablana.

– Jabo, bate, ako danas platiš glavom, ne zažali na me! – uzdahnu Lujo, pripi se uz vola, pa po?e opet, kriju?i od ljudi, mjeriti štap. Izi?e, da ?e Jablan nadbosti! Razvedri mu se lice.

– Jesi li se uplašio, mali?

– Ti se, sinko, ništa ne boj. Tvoj je bak stari mejdandžija – sokoli ga jedan ?i?ica.

– Ne bojim se ja, vala, ništa! – veli Lujo pouzdano.

– Bogme ?es ti, mališane, i jaukati kad Rudonja isu?e Jablanu crijeva – zastraši ga poljar. – A i jest mi mlogo dodijo.

– E, to ?emo, poljare, istom vi?eti! – smije mu se prkosno, zajedljivo Lujo.

– Manite se, ljudi, prazna razgovara! Na stranu djeca i žene! – vikne knez oštro, gotovo zvani?no.

– Provedite bakove na ovu ravan niže plota!

Izvedoše ih. Okoli svijet sa sviju strana. Bakovi se po?eše njuškati, kao da se upoznaju.

– Trke Jablan!

– Trke Rudonja!

Bakovi stadoše bukati, kopati prednjim nogama, zanositi se, rebriti, dok silno ne grunuše rogovi o rogove. Stoji prasak, lom! Zemlja se kruni, ugiba pod njima.

Lujo drž?e, strepi. Svaki mu se živac razigrao. Izbe?io krupne, grahoraste o?i, ne trep?e. Svaki pokret prati; svaki udar odjekne u razigranom srcu. Stisnuo se, pognuo se – pomogao bi Jablanu da može. Zasjeniše mu se o?i. Samo nazire kako se nešto pred njim vrti, vijuga, ugiba.

Rudonja nasrnu svom silom.

– Pod' uvati ga, Jabo! – viknu Lujo, kao izvan sebe.

Jablan, stari lukavi mejdandžija, posrnu kao ?oja na desno koljeno prednje noge, pa poduhvati Rudonju ispod vrata.

– Ne dajte, ljudi, nagrdi vola! – uzviknu preplašeno knez.

Ispod vrata Rudonjina šiknu veliki mlaz krvi. Lujo zadoliga. Jablan stoji ponosito na mejdanu i ri?e, a planinski vrhunci silno – silno odjekuju.

V. Thomas J. Butler, *Izme?u Istoka i Zapada: Tri bosanska pisca-buntovnika: Ko?i?, Andri?, Selimovi?*

Objavljeno uz dozvolu Fondacije Petara Ko?i?a

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.